

2023-05-16 Nr. NV-1147

ĮSTATYMO PROJEKTAS Nr.: (TAP-23-659) TAIS (23-5239(2))		DĖL ATSINAUJINANČIŲ IŠTEKLIŲ ENERGETIKOS ĮSTATYMO NR. XI-1375 1, 2, 5, 11, 14, 20-1, 20-2, 22-1, 49, 64 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 20-4 STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO IR SU JUO SUSIJUSIŲ ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įtraukta į artimiausią Seimo sesiją	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Energetikos ministerija	Pasirenkama ☐ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☐ Nesvarstyta Data iš kalendoriaus	Pasirenkama ☒ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☐ Svarstyti LRV posėdyje ☐ Gražinti tobulinti
Įgyvendina Vyriausybės programą	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne			

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Būtinybė tobulinti teisinę bazę, susijusią su atsinaujinančių išteklių energetikos plėtra, norint pasiekti pagrindiniuose Lietuvos Respublikos strateginiuose dokumentuose užsibrėžtus AIE tikslus iki 2030 metų. Taip pat, projektai parengti siekiant tobulinti teisinį reglamentavimą, susijusį su Lietuvos jūrinėje teritorijoje numatomų plėtoti AEI naudojančių elektrinių prijungimu prie elektros tinklų, užtikrinti, kad 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2018/2001 dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją nuostatos, susijusios su atsinaujinančių išteklių energijos bendrijomis ir jų dalyviais būtų perkeltos į nacionalinę teisę.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Teikiamais įstatymų pakeitimais yra siūloma:

- 1) Nustatyti, kad 2030 metais energijos gamybos iš atsinaujinančių išteklių energijos dalis, palyginti su šalies bendruoju galutiniu energijos suvartojimu, sudarytų ne mažiau kaip 55 procentus;
- 2) Įvesti naują elektros energijos, pagamintos iš atsinaujinančių išteklių, apskaitos modelį, taikant grynojo atsiskaitymo būdą (vietoje esamos *net metering* sistemos), įvedant šio modelio sąvoką, nustatant veiklos principus, asmenis, kuriems šis modelis būtų taikomas;
- 3) Asmenims, planuojantiems vykdyti ir vykdantiems energetikos veiklą pagal Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo 20¹ straipsnio 8 dalies nuostatas, nustatyti papildomos veiklos sąlygas ir reikalavimus (siekiant apsaugoti gaminančių vartotojų ir asmenų, siekiančių tapti gaminančiais vartotojais, interesus dėl elektrinės galios įsigijimo, kai elektrinė įsigijamos iš nuotolinio parko);
- 4) Sudaryti patrauklesnes sąlygas vėjo elektrinių plėtrai Lietuvos teritorijoje, atleidžiant vėjo elektrinių plėtotojus nuo prievolės mokėti kompensacijas, skiriamas nacionalinio saugumo funkcijų atlikimui užtikrinti;
- 5) Nustatyti išsamią Lietuvos jūrinėje teritorijoje numatomų plėtoti atsinaujinančius išteklius naudojančių elektrinių prijungimo prie sausumos tinklų veiksmų atlikimo ir rengiamų teritorijų planavimo dokumentų sprendinių įgyvendinimo tvarką;
- 6) Nustatyti aiškias sąlygas dėl gamintojų įsipareigojimų nevykdymo, kai statoma hibridinė elektrinė taip pat numatyti sąlygas, kuomet šie įsipareigojimai gali būti nevykdomi;
- 7) Detalizuoti sąlygas dėl elektros tinklų pralaidumų rezervavimo prioriteto tvarkos, kai prie elektros tinklų prijungiamos AIE bendrijų ar piliečių energetikos bendrijų, kai jų narių, dalininkų ar dalyvių susirinkime savivaldybės, savivaldybių įmonės ir (ar) savivaldybių įstaigoms priklauso daugiau negu 51 procento balsų dauguma, o šių bendrijų pagrindinė paskirtis – mažinti energijos nepriteklį ir (ar) teikti naudą pažeidžiamiesiems vartotojams.

ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS

Siūlomu reguliavimu nustatytas iš dalies tinkamas įgyvendinimo mechanizmas, tačiau: 1) trūksta sisteminės teisinio reguliavimo prieigos – daugiausia atliekami teisinių neaiškumų ir spragų taisymai; 2) ne visų siūlomų pakeitimų poreikis ir poveikis yra įvertintas tinkamai. Pvz., grynojo atsiskaitymo būdo įvedimo poreikis nėra aiškiai pagrindžiamas, taip pat nepateikta informacija, kokio teigiamo poveikio tikimasi šį atsiskaitymo būdą įvedus, nėra pateikiamos naudą gausiančios grupės ir pan. Taip pat trūksta pagrindimo siūlymui atleisti vėjo elektrinių plėtotojus nuo prievolės mokėti kompensacijas, skiriamas nacionalinio saugumo funkcijų atlikimui užtikrinti – nėra pateikiama duomenų, ar buvo vertintas siūlomų pakeitimų galimas poveikis šalies nacionaliniam saugumui ir Lietuvos kariuomenės bei kitų institucijų uždavinių įgyvendinimui, nepateikta skaičiavimų, kiek valstybės biudžeto lėšų pareikalaus nustatoma pareiga Lietuvos kariuomenei ir kitoms nacionalinį saugumą užtikrinančioms institucijoms.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

pačioms įrengti ir prižiūrėti papildomas apsaugos priemonės ir t. t.

STEBĖSENA

Stebėsenos mechanizmas nenustatytas.

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS

Nustatomas reguliavimas paveiks visus atsinaujinančios energetikos sektoriaus dalyvius: vystytojus, priežiūros institucijas, tinklų operatorius, buitinius ir nebutinius vartotojus, o taip pat – nacionalinį saugumą užtikrinančias institucijas. Duomenų apie minėtųjų asmenų atstovų įtraukimą į teisėkūros procesą nepateikta.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Įstatymų paketas buvo teiktas oficialiai derinti 22 suinteresuotiems subjektams, o 2023 m. gegužės 3 d. buvo suorganizuotas viešas įstatymų projektų pristatymas, kurio metu suinteresuotieji subjektai galėjo dar kartą išsakyti savo pastabas ir pasiūlymus.

Pažymėtina, kad į nemažą dalį pateiktų pastabų ir pasiūlymų (ypač, iš rinkos dalyvių) nebuvo atsižvelgta (derinimo pažymos apimtis – 57 lapai). Paminėtinos šios institucijų ar verslo subjektų pastabos:

- Krašto apsaugos ministerija nepritaria įstatymų projektuose numatytam siūlymui atleisti vėjo elektrinių plėtotojus nuo prievolės mokėti kompensacijas, skiriamas nacionalinio saugumo funkcijų atlikimui užtikrinti, vietoje to nustatant pareigą pačioms nacionalinį saugumą užtikrinančioms institucijoms įrengti reikalingas papildomas priemonės ir jas prižiūrėti;
- VERT pateiktos pastabos dėl visos gaminančių vartotojų elektrinių parkų vystytojams nustatomų papildomų reikalavimų dalies – siūlomas reglamentavimas, VERT teigimu, nepakankamas (netinkamas), siekiant apsaugoti gaminančius vartotojus;
- Verslo atstovų siūlymas grynojo atsiskaitymo modelį pradėti taikyti po metų, taip suteikiant verslui ir nebutiniams gaminantiems vartotojams pakankamai laiko pasiruošti būsimiems pokyčiams, taip pat buitiniams vartotojams reikalingas užtikrinimas, kad dabartinė (net metering) sistema nepasikeis tol, kol neatsipirks jų investicijos į AIE šaltinį, atsižvelgiant į tai, kad šie investiciniai sprendimai priimti, įvertinus į esamą sistemą;
- Verslo atstovų pastabos dėl informavimo tvarkos (reikalavimo užtikrinti, kad nepaisant žemės sklypo paskirties, visų žemės sklypų savininkai būtų informuojami apie planuojamą didesnės kaip 30 kW įrengtosios galios elektrinės statybą).

KITI SVARBŪS ASPEKTAI

Siekiant užtikrinti pagrindinį įstatymų projektų tikslą – skatinti sklandžią AIE plėtrą, siūlytina dar kartą įvertinti suinteresuotųjų subjektų pateiktas pastabas ir surasti visoms suinteresuotosioms pusėms tinkamas formuluotes, taip siekiant išvengti rizikos siūlomu reglamentavimu sukelti atvirkštinį efektą t. y. AIE plėtros lėtinimą ir jos investicinio patrauklumo mažinimą.

PAŽYMĄ PARENGĖ

Šarūnė Navickaitė-Dulaitienė

Ekonomikos politikos grupė, vyresnioji patarėja